

1 אמרו חכמינו ז"ל בגמרא:

2 כָּל הַמְאָרִיף בְּאֶחָד מֵאֲרִיכֵינּוּ לֹא יָמִיו וּשְׁנוֹתָיו², וּמְדַיֵּיק
3 בְּזָה כְבוֹד קְדוּשַׁת מוֹרֵי תְּמִי אֲדַמּוּ³ ר הַרְיִי"צ בְּמֵאֲמָרוֹ
4 דְּבִיבּוּר-הַמַּתְחִיל הַזֶּה מִשְׁנַת ת"ש לַפְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה³, דְּלִכְאוּרָה

43 וַיְהִי בּוֹקֵר יוֹם אֶחָד [שֶׁקָּשׁוּר לְשׁוֹן הַכְּתוּב 'יוֹם אֶחָד' עִם הַעֲנָנִין
44 דִּיחִיד שְׂמַדְגִישׁ אֶת הָאֲחָדוֹת בְּאוֹפֵן יוֹתֵר נִעְלָה, שֶׁהָרִי הַטַּעַם שֶׁנֶּאֱמָר
45 יוֹם אֶחָד, וְלֹא יוֹם רֵאשׁוֹן, הוּא, לְפִי שְׁבוּ בְיוֹם הַרְאשׁוֹן מִשְׁשֵׁת
46 יָמִי בְּרֵאשִׁית הָיָה הַקֶּבֶץ הַיְחִידִי בְּעוֹלָמוֹ, שֶׁעֲדִין לֹא נִבְרָאוּ

47 הַמְלַאֲכִים⁷ ר' אַחַד' לִגְבֵי רֵאשׁוֹן'

48 מִכְּבֵט מְדַרְיָגָה יוֹתֵר גְּבוּהָה שֶׁל אֲחָדוֹת,

49 כְּמוֹ 'יחִיד' לִגְבֵי 'אֶחָד', דִּיּוֹם יִמְמָה

50 שְׁלִימָה הוּא דְּוָקָא כְּשֶׁכְּלוּל

51 מְעַרְב וּבּוֹקֵר, הֵינּוּ חוֹשֶׁף

52 וְאוֹר כּוֹ' גַּם יחִד, שְׁאִם הָיָה

53 כּוּלוֹ יוֹם (אוֹר), אֵין זֶה יוֹם

54 שֶׁלם, וְכֵן אִם כּוּלוֹ לִילָה

55 (חוֹשֶׁף), גַּם אֵין זֶה יוֹם שֶׁלם,

56 כִּי אִם דְּוָקָא כְּשֶׁכְּלוּל מִיּוֹם

57 וְלִילָה (אוֹר וְחוֹשֶׁף) בִּיחֵד אֲז

58 הוּא יוֹם (בְּשִׁלְיִמוֹת). וְזֶהוּ

59 הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי שֶׁל הַכְּתוּב וַיְהִי

60 עֶרֶב וַיְהִי בּוֹקֵר יוֹם אֶחָד,

61 שֶׁהַתְּמַכְּבוֹרֹת דְּעֶרֶב וּבּוֹקֵר

62 צִירוּף שְׁנֵיהֶם יחֵד דְּוָקָא הוּא אֶחָד,

63 וְהֵינּוּ, שְׁתִּיבַת הַמִּילָה אֶחָד

64 מוֹרָה עַל הַתְּאֲחָדוֹת הַהֶפְכִים,

65 דִּיּוֹם וְלִילָה הֵם אוֹר וְחוֹשֶׁף

66 שֶׁהֵם הֶפְכִים גְּמוּרִים וְכֵל אֶחָד

67 מִשְׁנֵיהֶם הוּא הַחִפּוֹץ הַמוֹחַלֵט מֵהַשֶּׁנִּי,

68 וְכִשְׁמַתְּחַבְּרִים שְׁנֵי הַהֶפְכִים לְהִיּוֹת

69 מִצִּיאוֹת אַחַת זֶה נִקְרָא אֶחָד.

70 וְלִכֵּן מִשׁוֹם שֶׁ'אֶחָד' מִכְּבֵט חִיבּוּר שֶׁל

71 שְׁנֵי הַפְּכִים נֶאֱמָר בְּפִסּוֹק 'שְׁמַע

72 יִשְׂרָאֵל' הַיְחִיד אֶחָד, וְלֹא הַיְחִיד'

73 יחִיד, דְּעֵינָךְ עֲנִין הַיְחִיד הוּא

74 לִיחִידוֹ לְפַעֵל וּלְגוֹלּוֹת אֶת אֲחָדוֹתוֹ

75 שֶׁל ה' יתְּבַרְךָ בְּעוֹלָם וּנְבָרָאִים

76 שֶׁהֵם יֵשׁ וּמְצִיאוֹת נִרְאָה

בס"ד. שבת פרשת בלק, י"ד

תמוז, ה'תש"ל

(הנחה בלתי מוגה)

1 כָּל הַמְאָרִיף בְּאֶחָד מֵאֲרִיכֵינּוּ לֹא יָמִיו וּשְׁנוֹתָיו²,
2 וּמְדַיֵּיק בְּזָה כְבוֹד קְדוּשַׁת מוֹרֵי תְּמִי

3 אֲדַמּוּ³ ר בְּמֵאֲמָרוֹ לַפְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה³, דְּלִכְאוּרָה
4 אִינוּ מוֹבֵן, הֲלֹא כָּל עֲנִין הָאֲרִיכּוֹת בְּאֶחָד הוּא

5 עֲנִין הַיְחִיד, וְלִכְאוּרָה הָיָה לִיָּה לְמִימֵר הַלְשׁוֹן
6 יחִיד, שֶׁפִּירוּשׁוֹ אֵינְנִיצִיג, וְלֹא לְשׁוֹן אֶחָד,

7 שֶׁפִּירוּשׁוֹ אֵינְנִיעַר [וּבִפְרָט עַל פִּי הַדְּוַע שֶׁשְׁמַע
8 יִשְׂרָאֵל גּוֹ' הַיְחִיד אֶחָד⁴ הוּא עֲנִין יחִידָא עֵילָאָה⁵,

9 הַרִי בְּדוּדָא מֵתָאִים יוֹתֵר לּוֹמֵר הַלְשׁוֹן הַיְחִיד,
10 מֵאֲשֶׁר הַיְחִיד אֶחָד]. וּמְבָאֵר, שֶׁעֲנִין הַיְחִיד הוּא

11 לִיחִידוֹ יתְּבַרְךָ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת וְהַנְּבָרָאִים בְּשִׁנֵּי
12 אֶפְנֵי הַיְחִיד, שֶׁהוּא יתְּבַרְךָ הַכֵּל, וְהַכֵּל הוּא

13 יתְּבַרְךָ, וְלִכֵּן נֶאֱמָר הַלְשׁוֹן אֶחָד, וְלֹא הַלְשׁוֹן
14 יחִיד, כִּי בְּתִיבַת אֶחָד מְפוֹרָט יוֹתֵר עֲנִין הַיְחִיד

15 בְּשִׁנֵּי אֶפְנֵים הַנּוֹזְכִים מְכַמוּ בְּתִיבַת יחִיד.
16 וּמְבָאֵר זֶה עַל פִּי מָה שֶׁכְּתוּב⁶ וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי

17 בּוֹקֵר יוֹם אֶחָד [שֶׁקָּשׁוּר עִם הַעֲנָנִין דִּיחִיד, שֶׁהָרִי
18 הַטַּעַם שֶׁנֶּאֱמָר יוֹם אֶחָד, וְלֹא יוֹם רֵאשׁוֹן, הוּא,

19 לְפִי שְׁבוּ הָיָה הַקֶּבֶץ הַיְחִידִי בְּעוֹלָמוֹ, שֶׁעֲדִין לֹא
20 נִבְרָאוּ הַמְלַאֲכִים⁷], דִּיּוֹם הוּא דְּוָקָא כְּשֶׁכְּלוּל

21 מְעַרְב וּבּוֹקֵר, הֵינּוּ חוֹשֶׁף וְאוֹר כּוֹ', שְׁאִם הָיָה
22 כּוּלוֹ יוֹם (אוֹר), אֵין זֶה יוֹם, וְכֵן אִם כּוּלוֹ לִילָה (חוֹשֶׁף). אֵין זֶה יוֹם, כִּי אִם

23 דְּוָקָא כְּשֶׁכְּלוּל מִיּוֹם וְלִילָה (אוֹר וְחוֹשֶׁף) אֲז הוּא יוֹם (בְּשִׁלְיִמוֹת). וְזֶהוּ וַיְהִי
24 עֶרֶב וַיְהִי בּוֹקֵר יוֹם אֶחָד, שֶׁהַתְּמַכְּבוֹרֹת דְּעֶרֶב וּבּוֹקֵר הוּא אֶחָד, וְהֵינּוּ,

25 שְׁתִּיבַת אֶחָד מוֹרָה עַל הַתְּאֲחָדוֹת הַהֶפְכִים, דִּיּוֹם וְלִילָה הֵם אוֹר וְחוֹשֶׁף שֶׁהֵם
26 הֶפְכִים גְּמוּרִים, וְכִשְׁמַתְּחַבְּרִים זֶה נִקְרָא אֶחָד. וְלִכֵּן נֶאֱמָר הַיְחִיד אֶחָד, וְלֹא הַיְחִיד'
27 יחִיד, דְּעֵינָךְ עֲנִין הַיְחִיד הוּא לִיחִידוֹ יתְּבַרְךָ בְּעוֹלָם וּנְבָרָאִים שֶׁהֵם יֵשׁ

1) המאמר הוא המשך למאמר שלפניו ד"ה אראנו ולא עתה ד"ב תמוז (ספר המאמרים תש"ל ע' שיט ואילך). 2) ברכות יג, ב. 3) ד"ה כל המאריך באחד, י"ב תמוז ה'ש"ת (ספר המאמרים ה'ש"ת ע' 140 ואילך). 4) ואתחנן ו, ד. 5) זח"א יח, ב. תניא שעשהיה"א פ"ז. 6) בראשית א, ה. 7) ב"ר פ"ג, ח. פרש"י עה"פ.

כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 גם מדברי הגמרא במסכת שבת¹⁰, מאי טעמא מהו הטעם
 45 עיני מסגן ברישא והדר אימרי העינים (שהם שחורים) הולכים
 46 בראש העדר ואחרי כן הולכים הכבשים (שהן לבנים), כברייתו של
 47 עולם, דברי שא השוכא והדר נהורא שבתחילה היה חושך ואחר
 48 כך נברא האור (ככתוב ויהי ערב, ויהי
 49 בוקר), דברי שיהיה בוקר
 50 אור, צריך להיות תחילה לפני
 51 כן ערב.
 52 וטעם הדבר שלפני האור והיום
 53 צריך להיות לילה וחושך הוא,
 54 דהנה אמרו רז"ל¹¹ במדרש
 55 בתחילה עלה במחשבה של
 56 הקדוש-ברוך-הוא לברוא את
 57 העולם במדת הדין, ראה
 58 שאין העולם מתקנים שאם
 59 העולם ייברא ויתנהל במידת הדין,
 60 העולם לא יוכל להתקיים שיתף
 61 עמו ביחד עם הדין מדת
 62 הרחמים, וכן הוא באמת, וכך
 63 היה בפועל שהעולם נברא
 64 במדת הדין, כמו שכתוב¹²
 65 בראשית ברא אלקים ראלוקים
 66 הוא השם של מידת הדין, ואחר כך
 67 כתיב¹³ ביום עשות הוי'
 68 אלקים ארץ ושמים שם הוי'
 69 הוא השם של מידת החסד והרחמים
 70 והוי' אלוקים הוא שיתוף של מידת
 71 הדין ומידת הרחמים יחד, וכפי
 72 שממשך ומבאר.
 73 והענין בזה, דהנה, ערב
 74 ובוקר בשרשם למעלה באלוקות
 75 (שהוי' לכל דבר למטה יש שורש
 76 ומקור למעלה) הם השמות
 77 הקדושים של הקדוש-ברוך-הוא שם
 78 הוי' (השם של מידת החסד, מקור
 79 האור והגילוי, הוא השורש של בוקר,
 80 אור) ואלקים (השם של מידת
 81 הגבורה, מקור הצמצום וההסתרה, הוא
 82 השורש של ערב, חושך), פי,
 83 החילוק כל ההבדל בין יום
 84 ללילה הוא לא שינוי בעצם מציאות הבריאה אלא ההבדל הוא בענין
 85 הגילוי, שהרי גם בלילה ישנם קיימים במציאות כל הענינים
 86 שישנם ביום ואינם מפסיקים להתקיים כחשוק, אלא שביום בשעה

1 לנפרד, העיקר והחידוש הוא שאחדות ה' תהיה ניכרת בעולמות ובנבראים
 2 שלכאורה נראים כמציאות בפני עצמה, נפרדת מהבורא, הנה זה מפורט
 3 ומודגש יותר לא במילה 'יחד' אלא בתיבת אחד, שכולל
 4 התאחדות דהפכים כאמור לעיל לגבי חיבור שני ההפכים של יום
 5 ולילה, אור וחושך, וכך גם בעניינו,
 6 'אחר' מבטא את הביטול לאלוקות של
 7 הנבראים שהם יש' ומציאות שגם זה
 8 כמובן חיבור הפכים [ויקהמו
 9 בתיבת במלה אחד (כמו שכתב
 10 הבית יוסף⁸ בשם הסמ"ק
 11 'ספר מצוות קטן') שחה' שבמלה
 12 'אחר', רומז על שבועה רקיעים
 13 וארץ שביחד הם שמונה, הגימטריא
 14 של אות ח, והדר' רומז על ארבע
 15 רוחות העולם מזרח-מערב-צפון-
 16 דרום והמספר ארבע הוא הגימטריא
 17 של אות ד, והכל בטל לא, הרומז
 18 לאלופו של עולם שעל פי זה
 19 מוכן העילוי והיתרון דאחד
 20 לגבי יחיד⁹, פי, הענין דחיד
 21 שהקדוש-ברוך-הוא הוא היחיד ואין
 22 עוד מלבדו הוא מצד הקב"ה,
 23 במקומו ובענינו כו' שלמעלה
 24 מהעולמות והנבראים, ולא מצד
 25 העולם כי לפי תפיסת העולם אין
 26 הכרה באחדות ה' ברמה כל כך גבוהה,
 27 ואילו הענין דאחד הוא ביטוי
 28 של הביטול לאלוקות ואחדות ה' גם
 29 מצד העולם והגדרים של העולם
 30 והמציאות של העולם, היינו, שגם
 31 שבועה רקיעים והארץ
 32 (שהגימטריא שלהם היא ח') וארבע
 33 רוחות העולם (שהגימטריא שלהם
 34 היא ד') מתחדים ביחד גמור
 35 מתאחדים באחדות מוחלטת עם
 36 אלופו של עולם, שזהו הא',
 37 שהוא ראש התיבה, שכולל
 38 את כולה כמו שהראש כולל את כל
 39 האברים ונמשך בה ראש המילה
 40 נמשך ופועל בכל המילה כו'.
 41 (ב) וממשיך הרבי הרי"צ בפמ"ר הנזכר, שבוערב ובוקר שהוא
 42 לילה יום הכלול ביום אחד ומרכיבים יחד יממה שלימה, הנה
 43 הלילה קדום ליום כו' תחילה בא היום ואחרי כן הלילה וילהעיר

(8) טוואו"ח ס"א. (9) ראה תו"א ורא נה, ב. אמרי בינה שער הק"ש פ"ח ואילך. סהמ"צ להצ"צ קלד, א. ועוד. (10) עז, ב. (11) הובא בפרש"י בראשית ב, ד. וראה פסיקתא רבתי פרשה מ (בחדש השביעי), ב. (12) בראשית א, א. (13) שם ב, ד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

מְלִשׁוֹן הַכְּתוּב בַּאֲיֵכָה טָבְעוּ¹⁸ בְּאַרְצָא שְׁעָרֶיהָ¹⁹ הֵינּוּ שֶׁהִשְׁעִירִים
 (של העיר שנחרבה) שקעו בארץ ואינם נראים בגלוי, ענין הכיסי וההסתר.
וְגַם כָּאֵן לגבי פעולת שם הוי' המגלה ושם אלוקים המסתיר **הַסֵּדֶר הוּא**
בְּאוֹפֵן שֶׁהַלְלֵלָה החושך וההעלם קדוּם לַיּוֹם האור והגילוי (כלשון
 הכתוב האומר תחילה **וַיְהִי עֶרֶב**
 ורק אחר כך **וַיְהִי בֹקֶר**), **שֶׁהָרִי**
בְּפָרְשַׁת בְּרֵאשִׁית נֹאמַר
תְּחִלָּה בפסוק הראשון בתורה
 המדבר על מעשה הבריאה **בְּרֵאשִׁית**
פְּעֻמִּים אֱלֹקִים נֹאמַר בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית²⁰, ורק **לְאַחֲרֵי גָמַר**
סִפּוּר הַבְּרִיאָה בְּשֵׁשֶׁת יָמִי
בְּרֵאשִׁית, כּוֹלָל גַּם אִפִּילוּ יוֹם
הַשְּׁבִיעִי שבו הגיעה הבריאה
 לשלמות, רק אז **נִזְכָּר** לגבי הבריאה
שֵׁם הַיְוָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּיּוֹם
עֲשׂוֹת הַיְוָה גו' הרי ששם הוי'
 נזכר רק לאחר ששם אלוקים נזכר
 עשרות פעמים. **וַיִּתְּרָה מְזָה**,
שָׁגַם כְּשֶׁנִּזְכַּר שֵׁם הַיְוָה אחרי
 שם אלוקים פעמים רבות, **לֹא נִזְכָּר**
שֵׁם הַיְוָה לְבָדוֹ, כְּמוֹ לְמַשֵּׁל
בְּפָסוּק²¹ יְהִלְלוּ אֶת שֵׁם הַיְוָה
כִּי הוּא הקדוש-ברוך-הוא הנקרא
 בשם הוי' **צָוָה וַנִּבְרָאוּ** שבפסוק זה
 נזכר רק שם הוי' לְבָדוֹ ביחס לבריאה,
אֲלֵא בתיאור הבריאה בששת ימי
 בראשית שם הוי' נזכר **בִּיחַד עַם**
שֵׁם אֱלֹקִים, והכתוב אומר **בַּיּוֹם**
עֲשׂוֹת הַיְוָה אֱלֹקִים אָרְצָא
וְשָׁמַיִם, וַהֲיִינוּ, שְׁבַגְמַר
שְׁלִימוֹת הַבְּרִיאָה, שעל זה מדבר
 הכתוב **בַּיּוֹם עֲשׂוֹת, נוֹגַע לֹא**
רַק שֵׁם הַיְוָה, אֲלֵא גַם אז נוגע
שֵׁם אֱלֹקִים ונמצא כי לא זו בלבד
 ששם אלוקים קדם לשם הוי', הקדמת
 ההעלם לגילוי, אלא גם כששם הוי' כן
 נזכר הרי זה ביחד עם שם אלוקים.
וַיִּתְּרָה מְזָה עניין זה של הקדמת
 ההעלם לגילוי מודגש כאן אפילו יותר, **שְׁבַפְסוּק זֶה מְקַדִּים אָרְצָא**

1 **שְׁמַאֲרֵי הָאוֹר הָרִי הֵם** כל הנבראים נראים בגילוי, **וְאֵילוּ בְּחוֹשֶׁף**
 2 **הַלְלֵלָה אֵין רוֹאִים אוֹתָם. וְזֶה גַם הַחִילוּק בֵּין שֵׁם הַיְוָה**
 3 **לְשֵׁם אֱלֹקִים** שאותם עניינים עצמם שקיימים תמיד באותה מידה, מצד
 4 שם הוי' הם בגילוי ומצד שם אלוקים הם בהעלם, כפי שממשיך ומבאר.
 5 **דְּהֵנָּה, הַיְוָה הוּא לְשׁוֹן**
 6 **מְהֵרָה¹⁴, וַהֲיִינוּ, שְׁמוֹרָה**
 7 **וּמְגִלָּה עֲנֵן הַהֲתַהוּוֹת**
 8 **שֶׁנַּעֲשֵׂה כְּלוּמַר, גִּילוֹי הַהֲתַהוּוֹת הוּא**
 9 **עַל יַדֵּי שֵׁם הַיְוָה וְאֵילוּ הַהֲתַהוּוֹת עֲצֵמָה**
 10 **הִיא עַל יַדֵּי מַהוּתוֹ וְעֲצֵמּוֹתוֹ**
 11 **שֶׁל הַמַּאֲצִיל הַכוֹרָא בְּרוּף הוּא,**
 12 **שְׁמַצִּיאֹתוֹ** שהכוּרָא עצמו מציאותו
 13 **הוּא מְעַצֵּמּוֹתוֹ, וְאֵינוֹ עֹלוּל**
 14 **וְהוּא קִיִּים לֹא כְּתוּצָא מְאִיזָה**
 15 **עֵילָה** סיבה כלשהי או מקור כלשהו
 16 **שֶׁקִּדְמָה לוֹ** והייתה לפניו **חַס**
 17 **וְשְׁלוֹם** אלא כאמור מציאותו היא
 18 **מְעַצֵּמּוֹתוֹ, וְלִכְּנֹךְ רַק הוּא לְבָדוֹ** ולא
 19 **שׁוּם גּוֹרֵם אַחֵר כְּכַחוֹ וַיְקַלְתּוּ**
 20 **לְבָרוּא יֵשׁ דְּבַר, מְצִיאוֹת מְאִין**
 21 **וְאַפְסֵי הַמְּוַחֲלָט מִמֶּשׁ, בְּלִי**
 22 **שׁוּם מְצִיאוֹת קוֹדֶמַת שֶׁל עֵילָה**
 23 **גּוֹרֵם וְסִיבָה אַחֲרָת כְּלִשְׁחִי**
 24 **קוֹדֶמַת לֵישׁ הַזֶּה (כְּמוֹ**
 25 **שֶׁכְּתוּב בַּתְּנַיָּא¹⁵). וְגִילּוֹי דְּבַר זֶה**
 26 **שֶׁל הַתְּהוּוֹת הַבְּרִיאָה יֵשׁ מֵאֵין הוּא,**
 27 **כְּאִמּוֹר, עַל יַדֵּי שֵׁם הַיְוָה אָף כְּעוֹד**
 28 **שְׁעִינּוֹ שֶׁל שֵׁם הַיְוָה הוּא הַגִּילּוֹי, הָרִי**
 29 **שֵׁם אֱלֹקִים מְכַסֶּה וּמְסַתֵּיר**
 30 **עַל שֵׁם הַיְוָה** וגורם שלא יהיה גילוי
 31 **שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוּקִי הַמְּהוּוֶה, כְּמוֹ**
 32 **שֶׁכְּתוּב¹⁶ בְּתַהֲלִיִּים כִּי שְׁמִשׁ**
 33 **וּמְגֵן הַיְוָה אֱלֹקִים, הֵינּוּ,**
 34 **שֵׁשׁ אֱלֹקִים הַמְּכַסֶּה וּמְסַתֵּיר**
 35 **בִּיחַס לְשֵׁם הַיְוָה הַמְּגַלָּה הוּא**
 36 **כְּמוֹ הַמְּגֵן וְנִרְתַק שְׁמִכְסָה**
 37 **וּמְסַתֵּיר עַל הַשֶּׁמֶשׁ וּמְצַמֵּם**
 38 **וּמַגְבִּיל אֶת הַתּוֹקֵף וְהַחֹזֵק שֶׁל אוֹר**
 39 **וְחוּם הַשֶּׁמֶשׁ, וְעַד שְׁאֲלֹקִים בְּאוֹת**
 40 **ה' בְּמִקּוֹם הָאוֹת ק' עוֹלָה**
 41 **בְּגִימְטְרִיאָא** שווה לגימטריא של המילה **הַטָּבַע¹⁷, וַהֲרִי טָבַע הוּא**

(14) פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א רפ"ד. וראה זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). (15) אגה"ק ס"כ.
 (16) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיוה"א פ"ד. (17) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. תניא שעהיוה"א רפ"א. (18) איכה
 ב, ט. (19) ראה גם אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקצא. שה"ש ח"א ע' שיד ואלכך. ספר המאמרים תרע"ח ע' פח ואלכך. תרח"ץ
 ע' קסז ואלכך. (20) זוהר חדש צד, ד. צו, ב. קיב, ג. (21) תהלים קמח, ה.

כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 המסמלת את הגשמיות התחתונה לְשָׁמַיִם המסמלים את הרוחניות העליונה
 2 (הכתוב אומר ביום עשות גו' ארץ ושמים), שְׁזָהוּ עַל דָּרָךְ
 3 הַקְּדָמַת עֶרֶב לְבוֹקֵר, וְהַקְּדָמַת שֵׁם אֱלֹקִים לְשֵׁם הַיְוָי' ובאופן
 4 כללי הקדמת ההעלם לגילוי.
 5 וּכְלָלוֹת הָעֲנִינְ בְּזָה, והתוכן
 6 הכללי של הקדמת ההעלם לגילוי הוא
 7 שְׁדוּקָא עַל יְדֵי הַקְּדָמַת הָעֶרֶב
 8 תחילה נַעֲשֶׂה אחר כך עֲנִינְ
 9 הַבוֹקֵר בְּאֹפֶן נַעֲלָה יוֹתֵר,
 10 כלומר, בוודאי שיש יתרון בגילוי
 11 אלוקות לעומת העלם והסתור, אבל
 12 גילוי שקדם לו העלם נעלה יותר
 13 מגילוי סתם שלא קדם לו הסתר וְעַל
 14 דָּרָךְ זֶה בְּנוֹגַע לְהַקְּדָמַת
 15 הָאֲרֶץ לְשָׁמַיִם וְהַקְּדָמַת שֵׁם
 16 אֱלֹקִים לְשֵׁם הַיְוָי' שגם בזה
 17 הטעם להקדמת ההעלם הוא כדי
 18 שהגילוי שיאיר ויתגלה אחר כך יהיה
 19 גילוי נעלה יותר. וְעַל דָּרָךְ מַה
 20 שְׁנֹתְבָאָר לְעִיל 22 בשיחות
 21 שנאמרו בהתוועדות זו קודם אמירת
 22 המאמר בְּעֲנִינְ יְרִידַת הַנְּשֻׁמָּה
 23 בְּגוּף, שְׁהִיא יְרִידָה גְדוּלָה בִּיּוֹתֵר
 24 אבל הכוונה והמטרה של היירידה היא
 25 לְצוּרָף עֲלֵיָה, ולכן היירידה כדאית
 26 כיוון שְׁדוּקָא עַל יְדֵי הַיְרִידָה
 27 בְּהַגּוּף נִיתוּסָף עִילוּי
 28 בְּהַנְּשֻׁמָּה וזהו עילוי ויתרון גדול
 29 מאוד לדרגה יותר נעלית מהדרגה שבה
 30 הייתה הנשמה קודם היירידה והיא
 31 עילוי שללא היירידה לא היה אפשר
 32 להגיע לכך.
 33 (ג) וַיֵּשׁ לְקִשְׁרֵי זֶה עִם מַה
 34 שְׁנֹתְבָאָר לְעִיל 23 במאמר דיבור
 35 המתחיל "אראנו ולא עתה אשורנו ולא
 36 קרוב" שנאמר בהתוועדות י"ב תמוז
 37 תש"ל (יצא לאור עם ביאור בדרך
 38 אפשר ב'דבר מלכות' לפרשת חוקת)
 39 ומאמר זה הוא המשך אליו בְּעֲנִינְ שְׁמִיעָה וְרֵאִיָּה, וההבדל ביניהם,
 40 והקשר הוא פִּינְן שְׁהֵם שמיעה שהיא מרחוק ולא בבהירות מוחלטת ורואיה
 41 שהיא מקרוב ובצורה ברורה ומוחשית בְּדוּגְמַת עֶרֶב שבו אין הדברים
 42 גלויים, כמו בשמיעה וְבוֹקֵר שבו הדברים ברורים ובהירים כמו בראיה, כפי
 43 שממשיך ומבאר.
- בְּשִׁפְסוּק זֶה מְקַדִּים אֲרֶץ לְשָׁמַיִם (בַּיּוֹם עֲשׂוֹת
 גו' אֲרֶץ וְשָׁמַיִם), שְׁזָהוּ עַל דָּרָךְ הַקְּדָמַת עֶרֶב
 לְבוֹקֵר, וְהַקְּדָמַת שֵׁם אֱלֹקִים לְשֵׁם הַיְוָי'. וּכְלָלוֹת
 הָעֲנִינְ בְּזָה, שְׁדוּקָא עַל יְדֵי הַקְּדָמַת הָעֶרֶב נַעֲשֶׂה
 עֲנִינְ הַבוֹקֵר בְּאֹפֶן נַעֲלָה יוֹתֵר, וְעַל דָּרָךְ זֶה
 בְּנוֹגַע לְהַקְּדָמַת הָאֲרֶץ לְשָׁמַיִם וְהַקְּדָמַת שֵׁם
 אֱלֹקִים לְשֵׁם הַיְוָי'. וְעַל דָּרָךְ מַה שְׁנֹתְבָאָר לְעִיל 22
 בְּעֲנִינְ יְרִידַת הַנְּשֻׁמָּה בְּגוּף, שְׁהִיא יְרִידָה לְצוּרָף
 עֲלֵיָה, שְׁדוּקָא עַל יְדֵי הַיְרִידָה בְּהַגּוּף נִיתוּסָף
 עִילוּי בְּהַנְּשֻׁמָּה.
 (ג) וַיֵּשׁ לְקִשְׁרֵי זֶה עִם מַה שְׁנֹתְבָאָר לְעִיל 23
 בְּעֲנִינְ שְׁמִיעָה וְרֵאִיָּה, פִּינְן שְׁהֵם
 בְּדוּגְמַת עֶרֶב וְבוֹקֵר. דְּהֵנָּה, הַחִילוּק בֵּין שְׁמִיעָה
 לְרֵאִיָּה הוּא, שְׁבִשְׁמִיעָה אֵינּוּ תוֹפֵס הַדְּבָר עֲצָמוֹ,
 כְּמוֹ בְּרֵאִיָּה, אֲלֵא רַק שׁוֹמֵעַ אוֹדוֹתוֹ, וְתוֹפֵס פְּרֻט
 אַחַר פְּרֻט, וְרַק בְּחִיצוֹנוֹת הַדְּבָר, וְלִכֵּן יְכוּלָה
 לְהִיּוֹת אֲצִלוֹ חֲלִישׁוֹת בְּהַתְּאֲמָתוֹת הַדְּבָר, עַד
 שְׁעַל יְדֵי קוּשִׁיוֹת יְכוּלִים לְהַפְרִיף אֲצִלוֹ אֶת
 מְצִיאוֹת הַדְּבָר. מַה שְּׂאִין כֵּן בְּרֵאִיָּה, הֲרִי תוֹפֵס
 מִיָּד אֶת עֲצָם הַדְּבָר, וְלֹא שְׂיִיף שְׂיִהִי אֲצִלוֹ
 סְפִיקוֹת בְּדָבָר, מִפְּיֹן שְׁהוּא בְּעֲצָמוֹ רָאָה זֹאת
 כּוּי'. וְזֶה גַם הַחִילוּק שְׁבֵין עֶרֶב וְבוֹקֵר, שְׁבוֹקֵר
 עֲנִינּוֹ אוֹר, שְׂאֹז רוֹאִים מִיָּד אֶת הַדְּבָר כּוּלוֹ, וְלֹא
 שְׂיִיף סְפִיקוֹת בְּדָבָר, מַה שְּׂאִין כֵּן בְּעֶרֶב שְׁעֲנִינּוֹ
 חוּשֶׁף, אִי אֶפְשֵׁר לְרֵאוֹת אֶת הַדְּבָר, כִּי אִם
 בְּאֹפֶן שֶׁל שְׁמִיעָה בְּלִבְדּוֹ.
 (ד) וְהֵנָּה 24 יְדוּעַ שְׁעֲנִינָם שֶׁל רֵאִיָּה וְשְׁמִיעָה
 שְׁמִיעָה בְּלִבְדּוֹ (ובתוספת ביאור במאמר הנזכר שנאמר
 בהתוועדות י"ב תמוז).
 (ד) וְהֵנָּה 24 יְדוּעַ בתורת החסידות שְׁעֲנִינָם הַתּוֹכֵן שֶׁל רֵאִיָּה
 וְשְׁמִיעָה כְּפִי שְׁהוּא בְּסְפִירוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת (שמהן נשתלשלו כוחות הנפש
 ולכן הכוחות מקבילים לספירות) הוּא חֻכְמָה שְׁבָה מֵאִיר אוֹר-אֵין-סוּף

(22) בהשיחות שלפני המאמר (ס"ד - תורת מנחם התוועדויות חס"א ע' 77 ואילך). (23) ד"ה אראנו ולא עתה ד"ב תמוז פ"ג ואילך (ספר המאמרים תש"ל ס"ע שכא ואילך). (24) ראה ד"ה וירא בלק תרד"ע (המשך תער"ב ח"א ע' תקמד).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 במיוחד ולכן בחכמה שבכוחות הנפש יש בהירות מיוחדת ובינה²⁵ שבה
 2 האור בא בפרטיות יותר ויש לו פחות בהירות, וההקבלה והרמיון
 3 בין חכמה ובינה לראיה ושמיעה היא שראיה הוא ענין החכמה,
 4 כמאמר²⁶ כמו שנרמז בדברי הגמרא איזהו חכם הרוֹאֵה כו',
 5 ושְמִיעָה הוא ענין הבינה,
 6 כְּמוֹ שְׁפָתוֹב²⁷ בשמואל דְּבַר פִּי
 7 שׁוֹמֵעַ עֲבָדְךָ, ואין הכוונה רק
 8 לשמיעה כפשוטה אלא שְמִיעָה
 9 מְלִשׁוֹן הַבְּנֵה וְהַשְׁגָּה שהוא
 10 ענין הבינה.
 11 וּבַעֲנֵן הַשְּׂמוֹת וכפי שהדברים הם
 12 בשמותיו הקדושים של הקדוש-בורך
 13 הוא עֲנִינָם שֶׁל חֻמְקָה וּבִינָה
 14 (המקבילות שלהם רֵאֵה
 15 ושְמִיעָה) הוא שֵׁם הַיְיָ השם
 16 של מידת החסד מקור האור והגילוי
 17 הוא השם של מידת החכמה בה מאיר
 18 האין-סוף וְשֵׁם אֱלֹקִים²⁸ השם של
 19 מידת הגבורה מקור הצמצום הוא
 20 בבניה בה האור מאיר פחות (וּכְדוּעַ
 21 בתורת הסוד שְׁהַיְיָ בְּנִיקוּד
 22 אֱלֹקִים כפי שנכתב בכמה פסוקים
 23 הוא בְּבִינָה²⁹).
 24 וְעַל פִּי מַה שְׁנֹתְבָאֵר לְעִיל
 25 (סְעִיף ב') בַּעֲנֵן מַעֲלַת שֵׁם
 26 אֱלֹקִים ענין ההעלם על שֵׁם
 27 הַיְיָ ענין הגילוי (שלכן הלילה
 28 והחושך קודם לבוקר והגילוי, כי גילוי
 29 שבא אחרי ההעלם הוא גילוי נעלה
 30 יותר), צָרִיף לֹאמַר שֵׁשׁ גַּם
 31 מַעֲלָה בְּשִׂמְיעָה לְגַבִּי רֵאֵה
 32 על אף שמצד מידת האור והגילוי
 33 הראיה נעלית על השמיעה. וְכַמּוֹבֵן
 34 גַּם מִמָּאֵמֶר הַגְּמָרָא³⁰ חֲרָשׁוּ
 35 שהמויק את חברו באופן גרם לו להתחרש ולא יוכל לשמוע נוֹתֵן לוֹ
 36 דְּמִי כוּלָּו³¹ צריך לשלם כולו את כל שוויו (אילו היה נמכר לעבד) ומכאן
 37 שהשמיעה היא דבר עיקרי הנוגע לכל מצאיות האדם (ולא מצניו הלכה זו
 38 לגבי ראיה).
 39 וּנְקוּדַת הָעֲנֵן בְּזָה, לפי פנימיות הדברים, שְׁמַצֵּד עֲנֵן הָאֵוֶר

והגילוי באופן כללי יֵשׁ אֲמָנָם מַעֲלָה בַּעֲנֵן הָרֵאֵה לגבי השמיעה
 שבה לא מאיר האור שבחכמה, אָבֵל בְּנוֹגַע לְהַתְגַּלּוֹת הַפְּרָטִים יֵשׁ
 מַעֲלָה בַּעֲנֵן הַשְּׂמִיעָה דְּקָא, בְּחִינַת הַבִּינָה שבה האור
 שבחכמה הוא בבחינת נקודה בלבד, מסתעף והפרטים מתגלים, וְדְּקָא
 בְּזָה בהתגלות הפרטים בבניה הוא
 עֲנֵן הַמְּרַחֵב כו' שמצד זה יש
 מעלה בבניה על חכמה (ובשמיעה על
 ראיה), וְעַד שְׁהַגִּילּוֹי דְּעֵתִיק
 בחינת 'עתיק יומין' הבחינה הפנימית
 ב'כתר עליון' שלמעלה מהספירות
 הוא דְּקָא בְּבִינָה³² כמבואר
 בחסידות על פי המקבילה של הענין
 בכוחות הנפש שבחינת 'עתיק' היא
 ענין התענוג, ובינה היא ענין ההבנה
 וההשגה, והתענוג לא נרגש ומתגלה
 כאשר רק נקודת הענין בלבד מאירה
 אלא רק כשיש הבנה והשגה של מלוא
 הרוחב וההיקף של הענין כפי שהוא
 בבניה.
 (ה) וְיֻבֵן הענין האמור של מעלת
 השמיעה על הראיה (הבינה על
 החכמה) עַל פִּי הַבִּיאֹר לפי
 פנימיות הענין בַּמַּעֲלַת עֲנֵן
 הַדִּיבּוּר לגבי שאר כוחות הנפש,
 שְׁשִׁיף הדיבור לַעֲנֵן הַשְּׂמִיעָה,
 שְׁהַיְיָ הַשְּׂמִיעָה תּוֹפְסֵת וְקוֹלֵטת
 קוֹלוֹת וְדִיבּוּרִים, שֵׁשׁ בּוֹ
 בענין הדיבור מַעֲלָה ויתרון גַּם
 אפילו לְגַבִּי רֵאֵה כפי שממשיך
 ומפרט.
 דְּהֵנָּה, אף שְׁהַדִּיבּוּר הוא רק
 עֲנֵן חִיצוֹנִי לגבי פנימיות הנפש,
 והדיבור נועד רק בְּשִׁבִיל הַזּוּלָּת,
 וְאֵילוּ בְּרֵאֵה נִמְשָׁף ומתגלה
 הַעֲצָם של הנפש מִמֶּשׁ, שְׁכָל עֲצָמוֹתוֹ שֶׁל הָאָדָם נִמְשָׁף וְנִדְבָק
 בְּזָה בדברים שהוא רואה בעיניו (ודבר זה לא קיים בדיבור ושמיעה), וְכַמוֹ
 שמבואר על הכתוב בשיר השירים עֲיִנַיָּךְ יוֹנִים³³, שְׁהַיּוֹנִים
 מִסְתַּפְּלִים זֶה בְּזָה וּמִתְעַנְּגִים מִזָּה מִתְפַּלְּמִים זֶה בְּזָה, וְעַד שְׁבִרְאֵה
 וְעַד כִּי כָךְ גְּדוּל כַּח הָרֵאֵה שְׁבִרְאֵה וְהַסְתַּפְּלוּת לְבַדָּה יֵשׁ פֶּתַח

(25) ראה תו"א משפטים עה, א. ובכ"מ. 26) תמיד לב, א. 27) שמואל"א ג, י. 28) ראה זח"ג רסג, א. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח (קכד, א). 29) פרדס שער כ (שער השמות) רפ"א ורפ"ד. ובכ"מ. 30) ב"ק פה, ב. 31) ראה שערי תשובה לרבינו יונה שער ב' בהדרוך הג' (סי"ב) - הובא באוה"ת עקב ס"ע תרכא ואילך. ספר המאמרים תרכ"ט ע' שו. ד"ה וכתבתם תשכ"ט (ספר המאמרים תשכ"ט ע' שו). 32) ראה זח"ג קעח, א. תו"א ר"פ לך (יא, ב). ועוד. 33) שְׁהַיּוֹנִים (ספר המאמרים תשכ"ט ע' שו). 34) אה"ת שה"ש ח"א ע' שיג ואילך. ע' של ואילך. ע' שלו ואילך. ח"ג ע' תתפו ואילך. המשך תער"ב שם ע' תקמו.

כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אפילו להוליד, פדאיתא כמובא בעין חיים³⁴ מכתבי הארז"ל
 2 בנוגע להסתפלות דבת היענה (ולהעיר שהשם יענה הוא
 3 מלשון עין³⁵), וכן הוא בראיית הנפש, כלשון הזוהר לגבי
 4 ההתבוננות של הנפש האלוקית בגדולת ה' לאסתפלא ביקרא
 5 דמלכא³⁶ להסתכל בכבוד המלך,
 6 מכל מקום, למרות כל המעלות 1
 7 הנפלאות האמורות שקיימות דווקא 2
 8 בראיה יש גם מעלה בדיבור אף 3
 9 על פי שהוא עניין חיצוני, כאמור, 4
 10 לגבי ראיה, כפי שממשיך ומפרט. 5
 11 והענין בזה³⁷, דהנה, אף 6
 12 שעל ידי הראיה נמשך העצם 7
 13 כמבואר לעיל שנפש האדם נתפסת 8
 14 ונדבקת במה שהוא רואה בעיניו, הרי 9
 15 זה באופן שנמשך כוח הראיה 10
 16 שבנפש ומתלבש בראיית דבר 11
 17 גשמי שאינו ממהותו כלל כי 12
 18 דבר גשמי הוא מהות אחרת, שונה 13
 19 לחלוטין, ממהותה הרוחנית של הנפש 14
 20 (שהרי הראיה שבנפש מצד 15
 21 עצמה אינה בערך לראות 16
 22 דבר גשמי שרוחק ממנה במהותו 17
 23 אלא נעלית ומופשטת מגשמיות 18
 24 לגמרי), ובפרט לפי השיטה³⁸ 19
 25 המובאת בתורת הסוד והובאה 20
 26 בחסידות שענין הראיה הוא 21
 27 באופן שיוצאים ניצוצי אור 22
 28 מהעין המגיעים אל הגשם 23
 29 כו', שזהו התחברות של ניצוצות 24
 30 של כוחות הנפש שהיא מהות רוחנית 25
 31 עם מציאות גשמית הרי זו פעולה 26
 32 באופן של דילוג ושינוי 27
 33 ממהות למהות כו' ממהות 28
 34 רוחנית של נפש רוחנית למציאות 29
 35 גשמית.
 36 וכן הוא בעבודת ה' של האדם
 37 ברוחניות, כמו שכתוב³⁹ בישיעה
 38 שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, שהוא ענין
 39 ההתבוננות בגדולת ה' כפי שהיא באה לידי ביטוי בדברים גשמיים

(34) שער ח (שער דרושי נקודות) פ"א. וראה גם אוה"ת שם. (35) ראה לבושי בדים (לבן בעל הקרבן נתנאל) דרשה יא. וראה גם שיחת ש"פ אמור תשמ"ז (התוועדויות תשמ"ז ח"ג ע' 295). (36) ראה זח"ב רמז ב. (37) בהבא לקמן - ראה המשך תער"ב שם ע' תקמז ואילך. (38) ראה רמ"ז לזח"ב רכה, ב. אוה"ת שה"ש שם. המשך תער"ב שם ע' תקמג. ספר השיחות תורת שלום ע' 76. (39) ישעי' מ, כו. וראה המשך תער"ב שם ע' תקמא ואילך. (40) ראה גם ספר המאמרים תרצ"ב ע' שיח. תש"ג ס"ע 20 ואילך. (41) ראה גם ד"ה איתא במדרש כו' א"ר רב אחא תשמ"ח. (42) לשון הכתוב - ישעי' כט, יג. ובכ"מ. (43) איוב לד, לה. וראה גם ספר המאמרים עת"ר ע' קס.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 עֲנֵן הַדִּיבּוּר כָּלֵל אלא דיבור חסר וחסר ערך (מה שאין פן
2 בְּרֵאִיָּה, הקשר בין הראיה למחשבה הוא קשר קלוש מאד כי הָרִי יָכוֹל
3 לְהִיּוֹת שְׁעִינֵי פְקוּחוֹת וְרוֹאֶה אֶת הַדָּבָר, אָבֵל מִחֲשַׁבְתּוֹ
4 מוֹנַחַת בְּעֵנָן אַחֵר, וְעַד שֶׁלֹּא יָדַע מַה שֶּׁרָאָה כך שהמחשבה
5 מנותקת מהראיה, דבר שלא ייתכן
6 במחשבה ודיבור, כמבואר לעיל). 1
7 וְאֵף שֶׁמִּחֲשָׁבָה וְדִיבּוּר הֵם 2
8 שְׁנֵי עֲנִינִים נִפְרָדִים שׁוֹנִים 3
9 בַּהֲתוּם, וּבְשֵׁנֵי עוֹלָמוֹת 4
10 נִפְרָדִים, מִחֲשָׁבָה שׁוֹרְשָׁה 5
11 בְּבְרִיאָה וְדִיבּוּר שׁוֹרְשׁוֹ 6
12 בִּיצִירָה⁴⁴, מִפֶּל מְקוֹם, לַמְרוֹת 7
13 הַשְּׁנֵי הָרִי הֵם בְּקִירוֹב וּבְעֵרָף 8
14 זֶה לְזֶה וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם יַחַס וְדַמְיוֹן. 9
15 וְעַל יְדֵי הַדִּיבּוּר בָּאָה 10
16 הַמִּחֲשָׁבָה בְּגִילּוֹי וּלְכֵן מִחֲשָׁבָה 11
17 הִיא אֲמֻצֵּי שׁוֹרְכּוֹ הַדִּיבּוּר מִתְגַּלָּה, 12
18 וְעַד שֶׁפֶל דָּבָר שִׁישְׁנוֹ 13
19 בְּמִחֲשָׁבָה, בְּהִכָּרְחַ שְׁיָבוֹא 14
20 וְיִתְגַּלָּה אַחֵר כֵּן גַּם בְּדִיבּוּר, 15
21 וְכִידּוּעַ שֶׁהָאֲרִיז״ל הֵרָאָה 16
22 זֹאת לְתַלְמִידָיו⁴⁵ וְכִפִּי שְׁמוֹבֵא 17
23 בְּמִכְתַּב הַרְבֵּי הַרְשִׁיב״כ כִּמוֹ שְׁכַתוֹב 18
24 בְּשַׁחְזֵי הָאֲרִיז״ל שְׁאֵמַר לְתַלְמִידָיו 19
25 שֶׁאֵף הָרַע הַנַּעֲלָם בְּאֵדָם בְּהִכָּרְחַ 20
26 שִׁתְּגַלָּה בְּדִבּוּר, וְנִסּוֹ זֹאת בְּנִסְיוֹן 21
27 בְּאַחַד... הַכֹּל שֶׁנִּתְּגַלָּה מִהָאֲרִיז״ל 22
28 אֲשֶׁר הַדִּיבּוּר מְגַלָּה אֶת הַפְּנִימִיּוֹת״ 23
29 (מַה שֶּׁאֵין פֶּן בְּרֵאִיָּה, אֵינוֹ 24
30 מוֹכְרָח כָּלֵל שְׁיָבוֹא וְיִתְגַּלָּה כֹּי״ 25
31 אלא ייתכן שאדם יראה דבר וזה
32 לעולם לא יתגלה). וְיִתְגַּלָּה מִהַבִּיאוֹר 26
33 בְּמַעֲלַת הַדִּיבּוּר עַל הָרֵאִיהַ מוֹבָן גַּם 27
34 מַעֲלַת הַשְּׁמִיעָה לְגַבֵּי רֵאִיָּה, 28
35 שֶׁעַל יְדֵי שְׁמִיעַת הַדִּיבּוּר הָרִי 29
36 הוּא תוֹפֵס דָּבָר וְרוֹחֵנִי, שֶׁאֵין 30
37 זֶה בְּאוֹפֵן שֶׁל דִּילּוּג מִפְּהוֹת 31
38 לְמַהוֹת, כִּמוֹ בְּרֵאִיהַ כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל 32
39 אֶלֶּא בְּאוֹפֵן שֶׁל אֹרֶךְ הַמְּלוּבֵשׁ 33
40 בְּכִלֵּי שְׁחִכֵּי הוּא כְּלֵי מִתְאִים לְקַלּוֹט 34
41 אֶת הָאוֹר, וְלִכֵּן יֵשׁ בְּזֶה בְּשִׁמְיעָה 35
42 עֲנֵן הַגִּילּוּי יוֹתֵר (מַה שֶּׁאֵין 36
- בן ראיה, שאינה בדרך של אור בכלי, אלא באופן של
דילוג ממהות למהות כו' כמבואר לעיל באריכות).
(ו) וזהו הפירוש הפנימי במאמר חכמינו ז"ל הפותח את המאמר כל
המאריך באחד כו', אחד דייקא ובתחילת המאמר נשאלה השאלה
מדוע מדייקים לומר כאן 'אחד' ולא
'אחד' שלכאורה מדגיש יותר את עניין
האחדות, והמענה הוא שבדווקא נאמר
'אחד' שמוזהה על ענין היחוד
כפי שהוא גם מצד העולם
שגם שבעת הרקיעים והארץ וארבע
הרוחות בטלים לאלוקות, כנזכר
לעיל, וכמו בפסוק ביום
עשות הו' אלקים ארץ
ושמים, שנזכר לא רק שם
הו' לבדו, אלא ביחד עם שם
הו' נזכר גם שם אלקים, מצד
העילוי שישנו בשם אלקים
דוקא כמעלת האור הבא לאחר
החושך, כמבואר לעיל.
וזהו גם ענין שיתוף מדת
הרחמים עם מדת הדין דוקא
שאננם הדין הוא מידת הצמצום והיפך
הגילוי אבל דין שבו יחד עם רחמים
הוא גילוי ביתר שאת, וכידוע
מאמר קדושי עליון שדוקא
לאחרי מדת הדין באה מדת
הרחמים⁴⁶ (זהו ההסבר לפתגם
שאחרי שריפה מתעשרים). וכן הוא
גם בענין הנסים (שזהו ענין
שיתוף מדת הרחמים⁴⁷)
בהנהגת הקדוש-בירוך-הוא את העולם)
- הן אצל משה רבינו, עליו
נאמר⁴⁸ בתורה ויקרא שמו
הו' נסי, כמאמר רז"ל⁴⁹
במדרש משה ניסם של ישראל
והו' ניסו של משה, והן
אצל אתפשוטותיה דמשה
שבכל דרא ודרא⁵⁰ הצדיקים
בדורות הבאים שעליהם נאמר בזהר
שהם התפשטות (והארה) של משה
רבנו - שפדי שיהיה ניכר
מעלת הגם שהוא למעלה

(44) לקו"ת בלק סז, א ואילך. ובכ"מ. (45) ראה גם ספר המאמרים עת"ר ע' כט. וש"נ. (46) ראה אג"ק אדה"ז ע' תל. אדמו"ר האמצעי ע' רעח. אדמו"ר הצ"צ ע' קנט. ע' קסט. וראה גם מכתב מחרת ימי הגאולה יבי"ג תמוז, תשכ"ט (אג"ק חכ"ו ע' קסה). (47) ראה תניא שער היחוד והאמונה רפ"ה. (48) בשלח יז, טו. (49) בראשית רבה פנ"ט, ה. (50) תקו"ז תיקון סט (קיב,

כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מהטבע, יש צורך במציאות הטבע כי דווקא אם יש מציאות של
2 טבע אזי ניכרת מעלת הנס על הטבע (כמעלת האור שקדם לו החושך).
3 וכמוכּוּן גם מפשטות הלשון נס, שהוא מלשון הרמה, כמו
4 שְׁתוּב⁵¹ בישיעה וְאֶל עַמֵי אַרְיִים נְסִי, פתרון על ראש הַהֲרֵר
5 וְכִנְס על הגבעה (כְּלוֹנֵס עמוד
6 גְבוּהַ שְׁנוֹתַיִן בְּרֹאשׁ 1 הַנֵּס שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מֵהַטֶּבַע, יֵשׁ צוּרְךָ בְּמַצִּיאוֹת
7 הגבעה)⁵², שְׁפֹאֶשֶׁר יִשְׁנֶה 2 הַטֶּבַע, וְכִמּוּכּוֹן גַּם מִפְּשֻׁטוֹת הַלְּשׁוֹן נֵס, שֶׁהוּא
8 מַצִּיאוֹת הַהֲרִיִּים, אֲזִי רוֹאִים 3 מִלְּשׁוֹן הַרְמָה, כְּמוֹ שְׁתוּב⁵¹ וְאֶל עַמֵי אַרְיִים
9 אֶת מַעַלְת הַנֵּס שֶׁהוּא עַל 4 נְסִי, פֶּתוּרָן עַל רֹאשׁ הַהֲרֵר וְכִנְס עַל הַגְּבֻעָה
10 הַהֲרִיִּים וּגְבוּהַ מֵהֶם. וְכִפִּי שְׁהִיָּה 5 (כְּלוֹנֵס גְבוּהַ שְׁנוֹתַיִן בְּרֹאשׁ הַגְּבֻעָה)⁵², שְׁכֹאֶשֶׁר
11 אֲצֵל בַּעַל הַגְּאוּלָּה הַרְבִּי הַרִיִּיִּץ 6 יִשְׁנֶה מַצִּיאוֹת הַהֲרִיִּים, אֲזִי רוֹאִים אֶת מַעַלְת הַנֵּס
12 (דִּי"ב תמוז שביים זה בשנת
13 תרפ"ז נגאל ממאסר ברוסיה), 7 שֶׁהוּא עַל הַהֲרִיִּים. וְכִפִּי שְׁהִיָּה אֲצֵל בַּעַל הַגְּאוּלָּה
14 שְׁכּוֹלֵם רָאוּ בְּגֹאוֹלְתוֹ הַנִּיִּסִּית 8 (דִּי"ב תמוז), שְׁכּוֹלֵם רָאוּ שֶׁהַפְּלִיא וְהַגְּדִיל הַרְוִי
15 לַעֲשׂוֹת בְּאַרְצִי⁵³. וְזֶהוּ גַם הַעֲנִין דְּוִיָּה עָרַב וְיָהִי 9
16 בְּאַרְצִי⁵³ וגדולת הנס שנראה בארץ
17 במציאות העולם.
18 וְזֶהוּ גַם הַעֲנִין דְּוִיָּה עָרַב 18
19 וְיָהִי בּוֹקֵר שֶׁהוּבָא וְנִחְבָּא לַעִיל 19
20 לגבי מעלת האור שקדם לו חושך
21 בְּנוֹגֵעַ לְכֻלּוֹת עֲנִין הַגְּלוּת, 21
22 שֶׁהוּא חֲחוּשֶׁךְ וְהַהֶעֱלַם שֶׁל הַגְּלוּת 22
23 עֲנִין שֶׁל עָרַב, וַיִּתִּירָה מְזָה, 23
24 שֶׁהוּא כְּמוֹ חוּשְׁךְ הַלִּילָה, 24
25 שְׁדוּקָא לְאַחַר זֶה לְאַחַר חֲחוּשֶׁךְ 25
26 בָּאָה הַגְּאוּלָּה בְּאוֹפֵן נַעֲלָה 26
27 בִּיּוֹתֵר. 27

28 וְעֲנִין זֶה שֶׁל הַגְּאוּלָּה לְאַחַר הַגְּלוּת נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי זֶה שְׁגַם בְּזִמְנֵן
29 הַגְּלוּת כֹּאשֶׁר חוּשֶׁךְ הַגְּלוּת עֲדִין בְּחוּקֶךָ יוֹדְעִים שְׁרַק גּוֹפּוֹתַיִנוּ
30 נִיתְּנוּ בְּגֹלוּת וּבְשַׁעֲבוּד מְלֻכְיוֹת שֶׁל אוֹמוֹת הָעוֹלָם, אֲבָל
31 נִשְׁמוֹתַיִנוּ לֹא נִמְסְרוּ לְגֹלוּת וְשַׁעֲבוּד מְלֻכְיוֹת אִפִּילוּ בְּזִמְנֵן הַגְּלוּת
32 (כְּדַבְּרֵי בַעַל הַגְּאוּלָּה
33 בְּרִשְׁמִיתוֹ הַיְדוּעָה⁵⁴), וְעַד
34 שְׁגַם בְּגוֹפּוֹתַיִנוּ שֶׁלַעַת עֵתָה כֵּן
35 נִמְצְאִים בְּגֹלוּת, סוּף סוּף יוֹצְאִים
36 מֵהַגְּלוּת, וְהוֹלְכִים לְקַבֵּל פְּנֵי
37 מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ, וּמִתְקִים הַיְעוּד
38 הַאֲמוּר לַעֲתִיד לְבוֹא וְהַקִּיצוֹ וְרַנְּנוּ
39 שׁוֹכְנֵי עַפְרָיִם⁵⁵, וְהוּא הַרְבִּי
40 הַרִיִּיִּץ בַּעַל הַגְּאוּלָּה בְּתוֹכְכֶם,
41 וְזוֹכִים גַּם לְקִיּוֹם הַיְעוּד
42 וְאֲשַׁבּוּר מוֹטוֹת עוֹלָמְכֶם וַיִּפְסַק
43 עֲנִין שַׁעֲבוּד הַמְּלֻכּוּת וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם
44 קוּמְמִיתוֹת⁵⁶ בְּקוֹמָה זְקוּפָה,
45 בְּגֹאוּלָּה הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלִימָה
46 עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ, בְּקִרְוֹב
47 מְמֹשׁ.

14 הַגְּלוּת יוֹדְעִים שְׁרַק גּוֹפּוֹתַיִנוּ נִיתְּנוּ בְּגֹלוּת וּבְשַׁעֲבוּד מְלֻכְיוֹת, אֲבָל נִשְׁמוֹתַיִנוּ
15 לֹא נִמְסְרוּ לְגֹלוּת וְשַׁעֲבוּד מְלֻכְיוֹת (כְּדַבְּרֵי בַּעַל הַגְּאוּלָּה בְּרִשְׁמִיתוֹ הַיְדוּעָה⁵⁴),
16 וְעַד שְׁגַם בְּגוֹפּוֹתַיִנוּ יוֹצְאִים מֵהַגְּלוּת, וְהוֹלְכִים לְקַבֵּל פְּנֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ,
17 וְהַקִּיצוֹ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עַפְרָיִם⁵⁵, וְהוּא בְּתוֹכְכֶם, וְזוֹכִים לְקִיּוֹם הַיְעוּד וְאֲשַׁבּוּר מוֹטוֹת
18 עוֹלָמְכֶם וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם קוּמְמִיתוֹת⁵⁶, בְּגֹאוּלָּה הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלִימָה עַל יְדֵי מְשִׁיחַ
19 צְדָקְנוּ, בְּקִרְוֹב מְמֹשׁ.

א. קיד, א. (51. ישעי' מט, כב. 52) שם ל, יז (ובפרש"י) - הובא באוה"ת שה"ש ח"א ע' כט. 53) לשון אגרת דאדה"ז בקשר לגאולתו ב"ט כסלו (אג"ק אדה"ז ע' רל ואילך). 54) ספר השיחות תרפ"ז ע' 169 ואילך. 55) ישעי' כו, יט. 56) בחוקתי כו, יג.

המשך ביאור למס' יומא ליום שלישי עמ' ב

1 הגמרא מביאה ברייתא החולקת על רבי אלעזר, וסוברת ששני
2 מיני ציורים היו: תנא משמיה דרבי נחמיה, 'רקם' היינו שנעשה
3 הציור במעשה מחט - לאחר שנארג הבגד רקמו בו במחט, ולפיכך
4 משני צדדיו נראה רק פריצוף אחד - צורה אחת, בצורתו מכאן כך
5 צורתו מכאן. ואילו 'חשב' היינו שנעשה הציור בפעשה אורג -
6 שיש לכל יריעה שתי קירות, ולפיכך לפעמים היו נראים בו שני
7 פריצופים - שתי צורות שאינן דומות זו לזו.
8 שנינו במשנה: באלו נשאלין באורים ותומים. הגמרא דנה בבגדי
9 'כחן משוח מלחמה' בשעת עבודתה: כי אתא רב דימי לבבל אמר,
10 שמונת הנגידים שבהן גדול משמש בהן בשעת עבודתו, אף כחן

11 משוח מלחמה משמש בהן במקדש, ואינו משמש בארבעה בגדים,
12 שנאמר (שמות כט כט) 'ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגדי אחריו',
13 ולפי שתיבת 'אחריו' מיותרת יש לדרוש שבגדי אהרן יהיו אף למי
14 שקם בגדולה אחריו, כלומר למי שהוא שני לו בגדולה, והיינו
15 משוח מלחמה.
16 מקשה הגמרא: מתיב רב אדא בר אבהו, ואמרי לה - ויש אומרים
17 שכרי (שם של חכם) הקשה כן, שנינו בברייתא (תורת כהנים צו פ"ג),
18 יכול היית לומר שיהא בנו של משוח מלחמה קודם לכל אדם
19 ומשמש תחתיו - ממלא את מקומו לאחר מותו, כדרך ששנו של בהן
20 גדול משמש תחתיו,